AZƏRBAYCAN TİBB UNİVERSİTETİ

“CƏRRAHİYYƏ”

fənni üzrə fəlsəfə doktoru imtahanının

PROQRAMI

hazırlıq istiqaməti: **“TİBB ELMLƏRİ”**

proqramın istiqaməti: **3213.01 “Cərrahlıq”**

B A K I - 2021

MƏZMUNU

Ümumi qaydalar:

Bölmə I. Elmi ixtisas üzrə fəlsəfə doktoru imtahanının hədəfləri və məqsədləri

Bölmə II. Fəlsəfə doktoru imtahanının verilməsi prosesində yoxlanan bacarıqlar

Bölmə III. Fəlsəfə doktoru imtahanı proqramının məzmunu

Fəsil 1. Cərrahiyyəyə giriş

Fəsil 2. Ümumi nozologiya

Fəsil 3. Tipik patoloji proseslər

Bölmə IV. Tədris-metodik və informasiya təminatı

Bölmə V. Qiymətləndirmə meyarları

Bölmə VI. Fəlsəfə doktoru imtahanına hazırlaşmaq üçün nümunəvi sualların siyahısı

ÜMUMİ QAYDALAR

Doktorantura ali təhsil bazasında elmi və elmi-pedaqoji kadr hazırlığını, ixtisas və elmi dərəcələrin yüksəldilməsini təmin edir. Doktorantura təhsili ali təhsilin ən yüksək pilləsi olaraq ali təhsil müəssisələrində və elmi təşkilatlarda yaradılan doktoranturalar vasitəsilə həyata keçirilir.

Cərrahiyyə fənni "Cərrahlıq" ixtisası 3213.01 – "Cərrahiyyə" istiqaməti proqramı üzrə doktoranturada elmi-pedaqoji kadrlar hazırlığının variativ hissəsinə aid fundamental fəndir.

"Cərrahiyyə" fənninin öyrənilməsi bakalavr və rezidentura hazırlığı üzrə əsas təhsil proqramının mənimsənilməsi prosesində doktorantların yiyələndiyi biliklərin məcmusuna əsaslanır.

"Cərrahiyyə" fənni üzrə fəlsəfə doktoru imtahanına daxil edilmiş sualların mənimsənilməsinin nəticələri doktorantların elmi-tədqiqat və peşəkar fəaliyyətləri üçün həlledici əhəmiyyətə malikdir.

"Cərrahiyyə" fənni üzrə fəlsəfə doktoru imtahanı tədris planında və təqvim tədris qrafikində müəyyən edilmiş müddətlərdə keçirilir.

"Cərrahiyyə" fənni üzrə fəlsəfə doktoru imtahanı proqramında fəlsəfə doktoru imtahanının hədəfləri və məqsədləri, ona olan tələblər müəyyən edilmiş, fəlsəfə doktoru imtahanının məzmunu və qiymətləndirmə meyarları təsvir edilmişdir.

"Cərrahiyyə" fənni fundamental elmi bazaya malik olan, elmi yaradıcılığın metodologiyası və müasir informasiya texnologiyaları barədə məlumatlı, müstəqil elmi-tədqiqat və elmi-pedaqoji fəaliyyətlə məşğul olmağı bacaran və buna hazır olan şəxsiyyətin formalaşmasına imkan yaradır.

I BÖLMƏ. ELMİ İXTİSAS ÜZRƏ FƏLSƏFƏ DOKTORU İMTAHANININ HƏDƏFLƏRİ VƏ MƏQSƏDLƏRİ

3213.01 - "Cərrahlıq" ixtisası üzrə doktoranturada təhsil alanların hazırlığının hədəfi tibb sahəsində ali ixtisaslı kadrlar hazırlanmasından, bu sahənin elmi və elmi-pedaqoji kadrlarla, həmçinin tibbi tədqiqatın müasir elmi metodlarına yiyələnmiş, yüksək ixtisaslı mütəxəssislərlə təmin etməkdən, doktorantın elmi ixtisas fənlərinin

öyrənilməsinin yekunlarına əsasən onun bacarıqlarının səviyyəsini aşkar etmək və qiymətləndirməkdən ibarətdir.

Tədqiqatın məzmunu – xəstə orqanizmin həyat fəaliyyətinin nəzəri əsaslarının tədqiqi, eksperimental modelləşdirmə şəraitində və klinik müşahidələr əsasında patoloji proseslərin, xəstəliklərin, patoloji vəziyyətlərin yaranma səbəbləri və şəraiti, inkişaf mexanizmləri və nəticələrinin müəyyənləşdirilməsi, habelə adekvat müalicə üsullarının işlənib hazırlanması.

Tədqiqatın obyekti – müxtəlif xəstəlik və patoloji proseslər modelləşdirilmiş laborator heyvanlar və xəstə orqanizmlərdir. Patoloji proseslərin, xəstəliklərin əmələ gəlmə səbəblərinin və şəraitinin, inkişaf mexanizmlərinin eksperimental və klinik şəraitdə aparılan tədqiqatlar əsasında aydınlaşdırılması klinik tibbin inkişafına, yeni müalicə və profilaktika metodlarının işlənib hazırlanmasına zəmin yaradır.

Elmi ixtisas üzrə fəlsəfə doktoru imtahanının hədəfi təhsil alanlar tərəfindən əsas ali təhsil proqramının – 3213.01 - "Cərrahlıq" istiqaməti üzrə doktoranturada elmi-pedaqoji kadrlar hazırlanması proqramının mənimsənilməsinin nəticələrinin Dövlət Ali Təhsil Standartlarının müvafiq tələblərinə nə dərəcədə uyğun olduğunu təyin etməkdir.

Elmi ixtisas üzrə fəlsəfə doktoru imtahanının məqsədləri:

– elmi ixtisas üzrə fəlsəfə doktoru imtahanına hazırlıq və fəlsəfə doktoru imtahanının verilməsi prosesində 3213.01 - "Cərrahliq" hazırlıq istiqaməti üzrə Dövlət Ali Təhsıl Standartlarının tələbləri (ali ixtisaslı kadrların hazırlıq səviyyəsi) və təhsil alanların ali təhsil proqramının - doktoranturada elmi-pedaqoji kadrların hazırlanması proqramının mənimsənilməsi prosesində əldə etdikləri faktiki bilik, bacarıq və vərdişlər arasında uyğunluğu təyin etmək;

– doktorantın patoloji proseslərin və cərrahi xəstəliklərin inkişaf mexanizminin, gedişinin və nəticəsinin ümumi qanunauyğunluqları, ayrı-ayrı xəstəliklərin terapiya və profilaktikası prinsipləri haqqında elmi bilikləri nə dərəcədə mənimsədiyini aşkar etmək;

– doktorantın ümumi nozologiyaya aid olan məsələləri, tipik patoloji proseslərin etiologiyasını, patogenezini, ayrı-ayrı orqan və sistemlərin

patologiyasının əsas formalarını, patoloji proseslərin və bir sıra mühüm xəstəliklərin profilaktikası və cərrahi müalicəsi prinsiplərinin əsaslandırılması bacarığını qiymətləndirmək;

– doktorantın tədqiqat metodlarını müstəqil öyrənmək, xəstəliklərin modelinin yaradılması və eksperimental terapiyası məsələlərini, o cümlədən müasir elmi nailiyyətləri təhlil etmək və qiymətləndirmək, əldə olunan bilikləri klinikada tətbiq etməyi bacarmaq; klinik təfəkkürün metodik və metodoloji əsaslarını hazırlamaq qabiliyyətini qiymətləndirmək.

II BÖLMƏ. FƏLSƏFƏ DOKTORU İMTAHANININ VERİLMƏSİ PROSESİNDƏ YOXLANAN BACARIQLAR

Doktorantura proqramının ixtisas fənni üzrə fəlsəfə doktoru imtahanı aşağıda sadalanan **bacarıqların** üzə çıxarılmasına yönəldilmişdir:

Universal bacarıqlar:

– müasir elmi nailiyyətləri təhlil etmək və qiymətləndirmək, tədqiqat və praktiki xarakterli məsələlərin həlli zamanı, o cümlədən fənlərarası sahələrdə yeni ideyalar irəli sürmək qabiliyyəti;

Ümumi peşəkar bacarıqlar:

– cərrahiyyə sahəsində müasir tədqiqat metodlarından və informasiya texnologiyalarından istifadə etməklə müstəqil elmi-tədqiqat fəaliyyətini həyata keçirmək qabiliyyəti.

Peşəkar bacarıqlar:

– cərrahiyyə sahəsində nəzəri və eksperimental tədqiqatların metodologiyasının mənimsənilməsi;

– elmi tədqiqatlarda cərrahiyənin nəzəri əsaslarından və praktiki vərdişlərindən istifadə etmək qabiliyyəti.

Fəlsəfə doktoru imtahanında doktorant aşağıda sadalanan bilik, bacarıq və vərdişlərini nümayiş etdirməlidir:

biliklər:

- ümumi nozologiya haqqında məlumat: səbəb və şərait amillərinin, həmçinin orqanizmin reaktivliyinin xəstəliklərin əmələ gəlməsində, inkişafında və nəticəsində rolu;

-tipik patoloji proseslərin səbəbləri və inkişaf mexanizmləri, əlamətləri və müxtəlif xəstəliklərin inkişafı zamanı orqanizmə təsiri mexanizmi;

-orqan və sistemlərin tipik pozulmalarının səbəbləri, inkişaf mexanizmi və əsas əlamətləri;

- insanda tez-tez rast gəlinən cərrahi xəstəliklərin etiologiyası, patogenezi, əlamətləri və nəticələri, onların etioloji və patogenetik müalicə prinsipləri;

- patoloji proseslərin öyrənilməsində eksperimental metodun (heyvanlarda xəstəliklərin və patoloji proseslərin modelləşdirilməsi) əhəmiyyəti; onun imkanları, məhdudiyyətləri və perspektivləri;

- tibbin və səhiyyənin inkişafında cərrahiyənin əhəmiyyəti, onun digər tibbi-bioloji və tibbi fənlərlə əlaqəsi.

bacarıqlar:

-klinik-laborator, eksperimental və digər müayinələrin cərrahi baxıdan təhlilini aparmaq;

-əldə olunan bilikləri elmi-tədqiqat fəaliyyətində tətbiq etmək;

-heyvanlar üzərində eksperimenti planlaşdırmaq və aparmaq (müvafiq qaydalara riayət etməklə), təcrübənin nəticələrini işləmək və təhlil etmək, patologiyanın klinik formalarını öyrənmək üçün eksperimentin əhəmiyyətini düzgün qiymətləndirmək;

-xəstəliklərin inişafında, gedişində və nəticəsində tipik patoloji proseslərin rolunu qiymətləndirmək;

-qanın müayinəsini aparmaq və hemoqrama görə qan sistemi patologiyasının olmasını və onun tipik formalarını müəyyən etmək;

-sidiyin müayinəsinə və klirens-testlərə görə böyrəyin tipik pozulmalarının xüsusiyyətlərini müəyyən etmək;

-sarılıqların müxtəlif növlərini differensiasiya etmək;

-mədə və bağırsaq şirələrinin müayinəsinə görə mədə və bağırsağın sekretor funksiyalarının tipik pozulmalarını müəyyən etmək;

-öyrənilən geniş yayılmış xəstəliklərin patogenetik terapiya prinsiplərini əsaslandırmaq.

vərdişlər:

- müxtəlif ədəbiyyat mənbələri ilə işləmək, müvafiq problemlər üzrə informasiya axatarışı aparmaq;

- tədqiqat və praktiki xarakterli məsələlərin həlli zamanı, o cümlədən fənlər-arası sahələrdə yaranan metodoloji problemləri təhlil etmək;

- müasir elmi nailiyyətləri, o cümlədən fənlərarası sahələrdə tədqiqat və praktiki xarakterli məsələlərin həlli üzrə fəaliyyətin nəticələrini tənqidi mövqedən təhlil etmək və qiymətləndirmək;

- müstəqil tədqiqat aparmaq qabiliyyəti;

- şifahi və yazılı nitqini məntiqi cəhətdən düzgün, əsaslandırılmış və aydın şəkildə qurmaq; fənlərarası qarşılıqlı təsiri həyata keçirmək, tədqiqat məsələlərinin həlli üçün perspektivli nəzəri-metodoloji və elmi-praktik yanaşmaları inkişaf etdirmək qabiliyyəti;

-tədqiqat işinin müxtəlif metodları;

-statistik göstəricilərin qiymətləndirilməsi metodikası, xronoloji təhlili metodları.

III BÖLMƏ. FƏLSƏFƏ DOKTORU İMTAHANI PROQRAMININ MƏZMUNU

FƏSİL 1. CƏRRAHİYYƏYƏ GİRİŞ

Cərrahlıq fundamental elm və tədris fənni kimi.Cərrahiyənin müasir tibb elmində yeri, vəzifələri və metodları. Cərrahiyənin inkişafında eksperimentin əhəmiyyəti. Tibbi-bioloji eksperimentlərin aparılmasının ümumi prinsipləri və onların nəticələrinin təhlili. Modelləşmə, onun növləri, imkanları və

məhdudiyyətləri. Patoloji proseslərin müxtəlif formalarının və mühafizə-uyğunlaşma reaksiyalarının heyvanlar üzərində modelləşdirilməsi, yeni cərrahi metodların tətbiqi; müqayisəli təkamül metodunun əhəmiyyəti. Heyvanlar üzərində eksperimentlərin aparılmasının mənəvi-etik aspektləri. Xəstəliyin öyrənilməsində və yeni müalicə üsullarının işlənib hazırlanmasında eksperimental cərrahiyənin əhəmiyyətli rolu.

FƏSİL 2. ÜMUMİ NOZOLOGİYA

Xəstəlik haqqında təlim. Xəstəliyin mənşəyinin qnoseoloji (fəlsəfi) və tibbi aspektləri. Xəstəlik, zədələnmə və mühafizə-uyğunlaşma proseslərinin dialektik vəhdəti kimi. “Norma", “sağlamlıq” və “xəstəlik” haqqında anlayış. Xəstəliklərin təsnifatının prinsipləri. Xəstəliyin mərhələləri. Xəstəlikönü vəziyyət haqqında anlayış və xəstəliyin nəticələri. Sanogenez. Tam və natamam sağalma, xəstəliyin xronik hala keçməsi, residivləri və ağırlaşmaları. Patoloji reaksiya, patoloji proses, patoloji vəziyyət, tipik patoloji proseslər. Terminal vəziyyət, onun mərhələləri. Ölüm. Reanimasiyanın patofizioloji əsasları və sosial-deontoloji aspektləri.

2.1. Ümumi etiologiya və ümumi patogenez

Ümumi etiologiya. Səbəb və şərait amillərinin xəstəliyin inkişafında rolu, onların dialektik qarşılıqlı münasibətləri. Xəstəliyin yaranma səbəbləri (daxili və xarici səbəblər). Ümumi etiologiyanın ekoloji aspektləri. Xəstəliyin müalicə və profilaktikasında etiotrop prinsip. Ümumi patogenez. Zədələnmələr patogenezin başlanğıc mərhələsi kimi. Zədələnmənin səviyyələri: submolekulyar, molekulyar, hüceyrəaltı, hüceyrə, toxuma, orqan, bütün orqanizm səviyyəsində. Xəstəliyin patogenezində funksional və struktur dəyişikliklərin qarşılıqlı əlaqəsi və vəhdəti. Patogenezdə səbəb-nəticə əlaqələri, birincili və ikincili zədələnmələr. Zədələnmənin lokalizasiyası və yayılması. Zədələnmənin yerli və ümumi təzahürləri. Patogenezdə əsas mərhələ və qüsurlu dövran. Orqanizmin müdafiə və kompensator reaksiyaları.

2.2. Xarici və daxili amillərin xəstəliklərin əmələ gəlməsində rolu

Fiziki, kimyəvi və bioloji xəstəliktörədən amillər. Uzunmüddətli sıxılma sindromu haqqında anlayış. Onun səbəbləri və inkişaf mexanizmi. Hiperbarik oksigenasiya və onun tibbdə tətbiqi. Müasir insanın cərrahi patologiyasında elmi-texniki tərəqqinin, urbanizasiyanın və sənayenin inkişafının rolu. Xəstəliyin yeni etioloji amilləri. Emosional gərginliyin əhəmiyyəti. Ətraf mühitin çirklənməsinin təsiri.

2.3. Orqanizmin reaktivliyinin patologiyada rolu

Orqanizmin reaktivliyi, onun növləri. Reaktivlik və rezistentlik. Reaktivliyi müəyyən edən amillər. İmmunoloji reaktivlik və qeyri-spesifik rezistentlik. Xarici və daxili mühit amillərinin orqanizmin reaktivliyinə təsiri. Sosial amillərin orqanizmin reaktivliyinə təsiri. Patoloji reaktivlik. Fərdi və qrup reaktivliyinin məqsədyönlü dəyişdirilməsinin xəstəliklərin müalicə və profilaktikasında rolu.

IV BÖLMƏ. Tədris-metodik və informasiya təminatı

Ümumi cərrahiyə

1. Milli və dünya cərrahiyəsi tarixinin əsas mərhələləri. Milli cərrahiyənin baniləri və onların cərrahiyənin inkişafında rolları.Cərrahiyə üzrə əsas milli və xarici dövrü nəşrlər. Azərbaycanda cərrahiyə yardımının təşkili.

2. Cərrahiyə şöbəsinin, əməliyyat blokunun və əməliyyat sonrası şöbənin işinin təşkili.

3. Azərbaycanda qan köçürmənin təşkilinin prinsipləri.

4. Azərbaycanın səhiyyə sistemində onkoloji yardımın təşkili prinsipləri.

5. Yanıqlar zamanı ilk və sonrakı yardımın təşkili prinsipləri.

6. Aseptika və antiseptika haqqında anlayış. Tikiş materialının emalı üsulları, cərrahın əllərinin hazırlanması. Alətlərin , əməliyyat paltarlarının və sarğı materiallarının sterilizasiya metodları. Antiseptikanın bioloji metodları.

7. Antibiotiklər. Təsnifat. İstifadəsinə qöstərişlər və əks qöstərişlər.Onların istifadəsi zamanı yaranan fəsadlar, profilaktika və müalicə metodları.

İrinli cərrahiyyə üzrə ümumi suallar.

8.İrinli xəstəliklərin təsnifatı, onların törədiciləri. Yoluxma və yayılma yolları. Orqanizmin ümumi və yerli reaksiyası. Üz və boyunda iltihab xəstəliklərinin xüsusiyyətləri. İrinli cərrahiyyədə proteolitik fermentlərin istifadəsi.

9. Müalicə prinsipləri: antibakterial, immun, dezintoksikasyon, təşviqedici, ümumi möhkəmləndirici terapiya, yerli müalicə. Şəkər xəstəliyindən əziyyət çəkənlərdə irinli infeksiyanın gedişinin xüsusiyyətləri.

10. Dəri və dərialtı toxumanın irinli xəstəlikləri. Furunkul, karbunkul, hidradenit. Etiologiya, klinika.

11. Limfatik damarların və birləşmələrinin irinli xəstəlikləri - limfangit, limfanqoit,

limfadenit

12.Sümüklərin irinli xəstəlikləri. Etiologiya, patogenez. Təsnifat. Osteomielitin klinik əlamətləri.Cərrahi müalicə prinsipləri.

13. Oynaq və sinovial ciblərin irinli xəstəlikləri – irinli artrit, irinli bursit.

14. Yumşaq toxumaların irinli xəstəlikləri. Fleqmona və abseslər. Anlayışların müəyyən edilməsi. Fərqlər.

15. Əl barmaqlarının irinli xəstəlikləri – panarisiyum, irinli tendovaqinit, əlin fleqmonası. Etiologiya, patogenez, klinik şəkil. Müalicə.

16. Cərrahi sepsis.Anlayışın müəyyən edilməsi. İnkişaf etməsinin səbəbləri. Patogenez. Törədiciləri. Diaqnostika prinsipləri, xəstəliyin ağırlıq dərəcəsi və proqnoz səviyyəsinin qiymətləndirici şkalaları.Müalicə.

17. Spesifik cərrahi infeksiyalar. Anaerob infeksiya. Təsnifat, etiologiya, patogenez, diaqnostika, müalicə prinsipləri, profilaktika.

18. Erysipelas. Etiyoloji, təsnifatı, klinikası, diaqnostikası, müalicəsi,ağırlaşmalar.

19. Tetanus. Törədicisi. Patogenez və patoloji anatomiya. Klinikası, diaqnostikası, müalicəsi, profilaktikası.

20. Aktinomikoz. Lokalizasiya, tezlik, klinik xüsusiyyətlər, diaqnostika, müalicə

21. Yanıqlar. Yanıq xəstəliyinin təsnifatı, klinik fazaları və mərhələləri, patogenezi, müasir müalicə prinsipləri.

22.Donmalar. Təsnifatı, klinik gedişatı, müalicəsi.

23. Elektrozədə. Elektrotravma zamanı reanimasiya xüsusiyyətləri. Ağırlaşmalar.Orqanizmin əsas funksiyaları və sistemlərində dəyişikliklər. Elektrotravmaya ümumi reaksiya.

24Qanaxmalar. Müxtəlif növ qanaxmaların təsnifatı və onların qarşısının alınması.Qan itkisinin müəyyənləşdirilməsi metodları. Qan əvəzedicilər.

25Yaralar. Yaraların təsnifatı. Cərrahi infeksiya nəzəriyyəsi. Yaraların mikroflorası. Yaraların gedişatı və sağalması. Yaraların müalicəsi.

26. Yaraların ilkin cərrahi işlənməsi, göstərişlər və işlənmə texnikası. İnfeksiyalı yaraların müalicəsinin müasir prinsipləri. İlkin və təxirə salınmış tikişlər. Göstərişlər. Dəri plastikası. Mikrocərrahiyə metodunun dəri-əzələ köçürülməsində əhəmiyyəti. Milli cərrahların mikrocərrahiyə problemlərinin işlənilib hazırlanmasında rolu.

27. Xəstələrin əməliyyatqabağı hazırlanmasının və əməliyyatsonrası aparılmasının əsas prinsipləri.

28. Əməliyyat risklərinin kriteriyaları. Urgent və planlı cərrahiyyədə əməliyyatqabağı hazırlığın əsasları.

29. Təcili və planlı cərrahiyədə anestezioloji-reanimasyon tədbirlər. Xəstələrin vəziyyətinin ağırlığının qiymətləndirilməsi. Mərkəzi damarlarının kateterləşdirilməsi.

30. Xəstələrin əməliyyatsonrası aparılması. Enteral, parenteral və enteral zondla qidalanma. Parenteral qidalanma zamanı xəstələrin müayinə prinsipləri.

31. Cərrahi praktikada intensiv terapiyanın ümumi prinsipləri. Şok- anlayışının müəyyən edilməsi, təsnifatı, mərhələləri. Travmatik şok. Hemorragik şok. Septik şok. Anafilaktik şok. Şokun müxtəlif növlərinin müalicə prinsipləri.Şokun inkişafının profilaktikası. Əməliyyatsonrası ağırlaşmaların profilaktikası və müalicəsi.

32. Bayılma, kollaps, şok. Patogenez, klinika, differensial diaqnostika, müalicə.

33. Reanimasiyanın əsasları. Ağciyərin süni ventilyasiyası,idarə olunan tənəffüs. Ürək dayanması zamanı ilk yardım prinsipləri.

XÜSUSİ CƏRRAHİYYƏ

34. Boyun haqqında anatomik məlumat. İnkişaf qüsuralrı. Əyri boyun. Anlayışın tərifi.Təsnifat, etiologiya, müalicə.

35. Boyunun orta və yan kistası , fistulası . Anlayışın tərifi, klinika, diaqnostika, müalicə. Boyun orqanlarının zədələnməsi. Klinika, diaqnostika, ilkin yardım,

müalicə. Əməliyyatdan sonrakı müalicənin xüsusiyyətləri.Boyunun absess və fleqmonları. Etioligiya, klinika, diaqnostika, ağırlaşmalar, müalicə.

36. Qalxanvari vəzin xəstəlikləri. Təsnifat. Xəstələrin müayinə metodları.

37. Qalxanvari vəzin xəstəlikləri ilə xəstələrin əməlliyat qabağı hazırlanması və əməliyyat sonrası idarə olunması .

38. Endemik və sporadik zob. Zob endemiyasının tərifi, etiologiyası, patogenezi və əlamətləri. Qalxanvari vəzin böyümə dərəcəsi və forması üzrə təsnifat.Klinika, diaqnostika. Müalicə. Əməliyyata göstərişlər. Profilaktika.

39. Tireotoksik zob.Anlayışın tərifi, patogenez. Ağırlıq dərəcəsi və inkişaf mərhələsinə görə təsnifatı. Tireotoksik zobun diffuz və düyünlü formalarının klinikası, diaqnostikası, müalicəsi . Əməliyyata göstərişlər və əks göstərişlər. Tireotoksikoz mərhələsindən asılı olaraq əməliyyat qabağı hazırlıq, əməliyyatın üsulları.

40. Qalxanvari vəzdə əməliyyatların ağırlaşmaları. Tireotoksikoz xəstələri üzrərində əməliyyatdan sonra tireotoksik krizin və kəskin ürək-damar çatışmamazlığının profilaktika və müalicəsi.

41. Tireoditlər və strumitlər. Anlayışın tərifi. Xaşimoto tireoditi. Etiologiya, patogenez,klinika, diaqnostika. Medikamentoz və cərrahi müalicəyə göstərişlər. Ridel Tireoditi. Klinika, diaqnostika, differensial diaqnoz.Cərrahi müalicə. Yaxın və uzaq nəticələr. Xronik spesifik tireoditlər (aktinomikoz, vərəm, sifilis).

42. Qalxanvari vəzin xərçəngi. Kliniki və histoloji təsnifatı. Klinika, diaqnostika, müalicə. Cərrahi müdaxilənin həcmi. Kombinə edilmiş müalicə- şüa, kimyavi-terapevtik, hormonal terapiya, radioaktiv yodla müalicə.Yaxın və uzaq nəticələr. Proqnoz. Profilaktika.

43. Paraqalxanvari vəzlərin şişləri. Klinika, diaqnostika, müalicə. Hipoparatireoz, tetaniya. Patogenez, klinika, diaqnostika, proqnoz, müalicə. Qalxanvari vəz üzərində əməliyyat zamanı paratireoid çatışmazlığının profilaktika yolları.

44. Süd vəzinin xəstəlikləri. Təsnifat, xəstələrin müayinə metodları.Süd vəzinin xəstəliklərinin operativ müalicə prinsipləri.

45. Kəskin irinli mastit. Klinika, diaqnostika, müalicə.

46. Dishormonal xəstəliklər. Mastopatiya. Ginekomastiya. Etiopatogenez.Təsnifat. Klinika, diaqnostika, differensial diaqnoz.Konservativmüalicə. Cərrahi müalicə. Profilaktika.

47. Xoşxassəli şişlər. Klinika, diaqnostika, differensial diaqnoz,müalicə.

48. Süd vəzi xərçəngi. Patoloji anatomiyası. Klinik formaları.Süd vəzi xərçənginin beynəlxalq təsnifatı və mərhələlər üzrə təsnifatı. Xəstəliyin erkən diaqnostikası

üsulları, operativ müalicə prinsipləri.Əməliyatönü və əməliyyat sonrası süa terapiyası, ovariektomiya, hormonal terapiya və kimyavi terapiyaya göstərişlər. Müalicənin nəticələri.Süd vəzi xərçənginin profilaktikası.

49. Traxeyanın və bronxların xəstəlikləri. Təsnifatı. İnkişaf qüsurları, diaqnoz və müalicə. Xoş xassəli və bədxassəli şişlər.Diaqnostika, müalicə. Traxeyanın travmatik zədələnmələri, diaqnostika, müalicə.Traxeyanın çapıqlı stenozları. Səbəbləri. Klinika, diaqnostika, müasir müalicə metodları, erkən və gec ağırlaşmalar.

50. Bronxların yad cismləri. Klinika, diaqnostika, ağırlaşmalar, müalicə.Traxeya və bronxlar üzərində rekonstruktiv əməliyyatlar: traxeoplastika, texnikin göstəriciləri (T-formalı boru, "parçalanmış zond").

51. Ağciyər və plevranın xəstəlikləri. Ağciyər xəstəliklərinin müasir müayinə metodları, onlara göstərişlər. Anadangəlmə ağciyər xəstəlikləri. Təsnifat.Hipoplaziyalar, polikistoz, ağciyər kisti. Damar anomaliyaları. Diaqnostika və differensial diaqnostika. Cərrahi müalicə prinsipləri.

52. Pnevmotoraks. Büllöz ağciyər emfizeması. Səbəblər. Total və məhdud pnevmotoraks. Spontan, açıq, qapaqlı və gərgin pnevmotoraks.Onların inkişafı və klinik gedişinin xüsusiyyətləri. Diaqnostika. İlk yardım, müalicə. Hemotoraks - etiologiyası, təsnifatı, ağırlaşmalar, müalicə.

53.Ağciyərlərin kəskin və xroniki irinli xəstəlikləri.Tərifi .Təsnifat. Xəstələrin müayinəsi üsulları.

54. Ağciyərlərin irinli xəstəlikləri. Patogenez. Klinika, diaqnostika, differensial diaqnostika. Müalicə üsulları. Əməliyyata göstərişlər və cərrahi müdaxilənin növləri. Ağırlaşmalar.

55. Bronxoektatik xəstəlik. Anlayışın tərifi. Xəstəliyin forma və prosesin inkişaf mərhələri üzrə təsnifatı. Etiologiya, patogenez, klinika.Diaqnostika, diferensial diaqnostika. Cərrahi müalicə üçün göstərişlər.Əməliyyat qabağı hazırlıq üsulları. Əməliyyatın növləri, əməliyyatdan sonrakı müddətin idarə edilməsi.

56. Kəskin irinli plevrit və plevranın xroniki empiyeması. Anlayışın tərifi.Təsnifat. Etiopatogenez. Klinika, diaqnostika, konservativ və cərrahi müalicə.

57. Ağciyər xərçəngi .Etiologiya, risk qrupları. Patoloji anatomiya. Metastazlaşma qanunauyğunluqları. Klinik anatomik təsnifat. Böyümənin təbiətindən və şişinin lokalizasiyasından asılı olaraq mərkəzi və periferik xərçəngin klinik mənzərəsi.Cərrahi müalicəyə göstərişlər, əməliyatın mümkünsüzlüyü əlamətləri. Kombinə edilmiş müalicənin prinsipləri.

58. Xoş xassəli ağciyər şişləri. Təsnifat. Mərkəzi və periferik xoş xassəli şişlər (klinik şəkil).Diaqnostika və differensial diaqnostika üsulları. Cərrahi müalicə prinsipləri, endocərrahi müdaxilələr.Müalicə metodunun seçilməsi, nəticələr.

59. Ağciyərin exinokokkozu. Klinika, diaqnostika. Birləşmiş ekinokokkoz. Seroloji metodların rolu. Cərrahi müalicə. Profilaktika.

60. Ağciyər qanaxması. Səbəbləri, klinikası, diaqnostikası, xəstələrin müalicəsinin müasir taktikası

61.Divararalığının şişləri və kistləri.Təsnifat, klinika, diaqnostika və differensial diaqnostika. Xüsusi araşdırma üsulları. Əməliyyat üçün göstərişlər.Mediastinit. Ön və arxa mediastinitin etiologiyası, klinikası.Diaqnostika, müalicə.

62.Döş qəfəsinin qapalı və açıq travmaları (bıçaq və güllə). Klinika, diaqnostika. Qarışıq yaralanmalar.Döş qəfəsinin sıxılması,silkələnməsi.Döş qəfəsinin daxilə nüfuz edən və daxilə nüfuz etməyən yaralanmaları, ağırlaşmalar.Cərrahi müalicəyə göstərişlər, adi və video yardımlı torakoskopik əməliyyatlar.Kombinə olunmuş xəsarətlər. Əməliyyatdan sonraki dövrdə xəstələrin aparılması.

63. Döş limfatik kanalın patologiyası. Klinika, diaqnostika, ağırlaşmalar, xiloreya sindromunun müalicəsi.

64. Diafraqmanın "zəif" yerləri. Diafragmal yırtıqlar. Təsnifatı.Diafraqmanın travmatik və qeyri-travmatik yırtıqlarıı. Klinika, diaqnostika və müalicəsi.Əməliyyata göstərişlər və cərrahi müdaxilənin növləri.

65. Diafraqmanın qida borusu dəliyinin yırtığı. Təsnifatı, ağırlaşmaları.Sürüşən yırtığların konservativ müalicəsi. Cərrahi müalicəyə göstərişlər.Diafraqmanın relaksasiyası. Klinika, diaqnostika. Əməliyyata göstərişlər, relaksasiya zamanı diafragmanın plastikası üsulları.

66. Ürək xəstəliklərinin klinik fiziologiyası və patofiziologiyasının əsasları.Təsnifat. Ümumi və xüsusi araşdırma üsulları. Ürək cərrahiyyəsində fövqəladə vəziyyətlər və onların terapiyası. Qan dövranı çatışmamazlığı və müalicəsi.

67.Ürəyin işemik xəstəliyi. Klinika, diaqnostika, cərrahi müalicə üsulları (koronar arteriya şuntlama əməliyyatı), göstərişlər.Yaxın və uzaq nəticələr.Postinfarkt ürək anevrizması. Postinfarkt ürək anevrizmalarının təsnifatı,tezliyi. Klinikası, diaqnostikası. Əməliyyata göstərişilər və əks-göstərişlər.Cərrahi müalicə prinsipləri.

68. Ürək qüsurları: Anadangəlmə ürək qüsurları. Təsnifatı. Klinika. Diaqnostika və differensial diaqnostika. Əməliyyata göstərişlər. Cərrahi müalicə üsulları. Süni qan dövranı aparatının istifadə edilməsi, aparatların konstruksiya prinsipləri. Əməliyyatların nəticələri.Qazanılan ürək qüsurları. Etiologiya.Təsnifat, ağırlıq dərəcələri. Klinika, diaqnostika. Əməliyyata göstərişlər və əks-göstərişlər. Əməliyyat metodları.

69. Qapalı əməliyyat üsulları, açıq üsullar, komissurotomiya və ürək klapanlarının protezləşməsi, klapanlar üzərində plastik cərrahiyyə. Süni ürək klapanları.Kardiocərrahiyyə xəstələrinin reabilitasiyası.

70. Perikardit. Perikarditin müxtəlif formalarının təsnifatı, etiologiyası, klinikası, diaqnostikası, müalicəsi.

71. Ürək yaralanması. Klinika, diaqnostika, cərrahi müalicə və əməliyyatdan sonrakı müalicə prinsipləri.

72. Damar xəstəlikləri olan xəstələrin müasir müayinə üsulları.

73. Arteriyaların xəstəlikləri.Təsnifatı.Həqiqi və yalançı qan damarı anevrizması. Anadangəlmə və travmatik arterial anevrizmalar.Patogenez. Klinika, diaqnostika üsulları. Cərrahi müalicəyə göstərişlər.Cərrahi əməliyyatın növləri. Döş aortasının anevrizması.Təsnifatı, diaqnostikası, müalicəsi.Anevrizmanın laylanması zamanı təcili əməliyyatlar.

74. Arteriyaların aterosklerotik xəstəlikləri Anlayışın tərifi. Etiologiya, patogenez. Patoloji anatomiya.

75. Obliterasiyaedici endoarteritin və aterosklerozun klinik formaları. Xəstəliyin müxtəlif formalarının kliniki əlamətləri. Diaqnostika; reovasoqrafiya, angioqrafiya, doppleroqra-fiya.Ultrasəs angioskanlaşdırmanın xəstəliklərinin diaqnostikasında əhəmiyyəti.Diferensial diaqnostika.Konservativ müalicə. Operativ müalicəyə göstərişilər.Əməliyyatın növləri. Kateter dilatasiyası.Xəstəliyin profilaktikası.Endovaskulyar müdaxilələr.

76. Qeyri-spesifik aortoarteriit. Klinika və diaqnostikası.Müalicə prinsipləri və onların nəticələri.

77. Obliterasiyaedici tromboanginit. Etiologiya, patogenez. Patoloji anatomiya.Klinika. Xəstəliyin mərhələləri. Diaqnostika və differensial diaqnostika.Konservativ müalicənin prinsipləri.

78. Diabetik mikro və makroangiopatiya. Klinika, diaqnostika, müalicə. Trofik xoranın və qangrenanın müalicəsi

79. Arterial tromboz və emboliya. Tromboz və emboliya arasındakı fərq. Etiologiya.Tromb əmələgəlməsinə yol açan faktorlar. Embologen xəstəliklər.Kəskin tromboz və emboliyanın klinikası. Ətrafların işemiya dərəcəsi. Diaqnostika üsulları:aortoarterioqrafiya, doppleroqrafiya, ultrasəs angioskanlaşdırma.Kəskin tromboz və emboliyanın konservativ və cərrahi müalicə üsulları.Post-işemik sindrom və onun profilaktikası.

80. Aşağı ətraf damarlarının xəstəlikləri. Təsnifatı.İnkişaf qüsurları. Klinika, diaqnostika və müalicəsi. Aşağı ətrafların varisoz xəstəliyi. Etiologiya, patogenez,

patoloji anatomiya. Xəstəliyin mərhələsindən asılı olaraq kliniki əlamətləri. Diaqnostika.Ətrafların dərin venalarının keçiricilik qabiliyyətinin müəyyənləşdirməsi üsulları, səthi və kommunikant venaların klapan aparatının vəziyyətinin qiymətləndirilməsi (funksional sınaqlar, kontrastlı flebografiya, ultrasəs angioskanlaşdırma, flebostsintigrafiya).

81.Aşağı ətrafların varikoz xəstəliyin müalicəsi: skleroterapiya, konservativ və cərrahi müalicə.Əməliyyata göstərişlər və əks-göstərişlər. Əməliyyatın növləri və kommunikativ damarların sarğı üsulları. Kommunikativ damarların endoskopik diseksiyası.Əməliyyatdan sonrakı aparılması. Aşağı ətrafların varikoz xəstəliyinin ağırlaşmaları.Klinika, diaqnostika və müalicəsi.

82. Aşağı boş venanın kəskin trombozu. Təsnifatı, lokalizasiyası.Venöz trombozun etiologiyası və patogenezi. Kəskin venoz trombozlarının klinikası.Diaqnostika.Konservativ və cərrahi müalicə.Əməliyaata göstərişlər və əks-göstərişlər.Əməliyyat üsulları: trombektomiya, damar sarğısı, kava-filtrin inplantasiyası.

83. Ağciyər arteriyasının tromboemboliyası. İnkişafının səbəbləri.Klinikası və diaqnostikası.Müayinə üsulları:ağciyərin rentgenoqrafiyası, radioizotop skanlaşdırma, ürəyin sağ yarısının angiopulmonografiyası, retrograd ilikavoqrafiya.Müalicə. Embolektomiya üçün göstərişlər. Profilaktika.

84. Aşağı ətrafalrın posttromboflebitik xəstəliyi. Patogenez. Təsnifat. Xəstəliyin müxtəlif formalarının klinikası. Xüsusi diaqnostika üsulları.Konservativ müalicə. Əməliyyata göstərişlər və cərrahi müdaxilələrin növləri

85. Limfatik sistemin çatışmazlığı. Limfostazın təsnifatı. Klinika, diaqnostika və cərrahi müalicəsi. Mikrocərrahi üsullarla limfovenoz anastomozların qoyulması. Fil xəstəliyi.

86. Qida borusu xəstəlikləri.Təsnifatı.Anadangəlmə inkişaf qüsurları. Təsnifatı.Diaqnostikası və müalicəsi.

87. Qida borusunun yad cismləri. Klinika, diaqnostika və müalicəsi. Qida borusunun perforasiyası.Klinika, diaqnostika və müalicəsi. Ağırlaşmalar.

88. Kardiyanın axalaziyası. Təsnifatı, klinika, diaqnostika, differensial diaqnoz. Müalicə prinsipləri. Cərrahi müalicəyə göstərişlər.Əməliyyatın prinsipləri.

89. Gastroezofageal reflüks xəstəliyi. Klinika, diaqnostika (rentqenoqrafiya, endoskopiya, elektromiyoqrafiya və s.).Konservativ və cərrahi müalicə prinsipləri. Endocərrahi müdaxilələr.

90. Kimyəvi yanıqlar və qida borusunun çapıq daralması.Patogenez. Kəskin dövrün klinikası. Kəskin dövrdə ilk yardım və müalicə prinsipləri. Erkən və gec bujlama.

91.Qida borusunun çapıq daralmasının klinikası. Cərrahi müalicə. Qida borusunun plastik dəyişdirilməsi növləri. Bir mərhələləli və çox mərhələli əməliyyatlar.Cərrahi müalicənin nəticələri.

92. Qida borusunun xoşxassəli şişləri. Klinika, diaqnostika. Cərrahi müalicə üsulları.

93. Qida borusu xərçəngi.Tezliyi. Patoloji anatomiyası. Klinika və diaqnostikası.Cərrahi müalicəyə göstərişlər və əks-qöstərişlər. Əməliyyatönü hazırlıq.Əməliyyatdan sonrakı ağırlaşmalar. Kombinə edilmiş müalicə (kimyavi terapiya, süa terapiyası). Cərrahi və kombinə edilmiş müalicənin nəticələri. Qida borusu cərrahiyəsində lazer texnologiyaları.

94. Mədə xəstəliklərinin təsnifatı. Mədə xəstəlikləri olan xəstələrin müayinə üsulları.

95. Mədə xorası. Mədə xorasının etiologiyası və patogenezinin xüsusiyyətləri.Təsnifatı. Əməliyyata göstərişlər və cərrahi əməliyyatın növləri. Onikibarmaq bağırsağın xorası. Etiologiyası və patogenezi.Patoloji-anatomik dəyişikliklər. Klinika və diaqnostika. Xroniki onikibarmaq bağırsaq xorası zamanı əməliyyata göstərişlər.

97. Mədə və onikibarmq bağırsağının qanaxan xorası. Patoloji anatomiyası.Homeostazın pozulmasının patogenezi. Mədə-bağırsaq qanaxmasının klinikası və diaqnostikası. Diferensial diaqnostika.Qanaxan xoraların konservativ və cərrahi müalicəsi. Qanaxmanın dayandırılması üçün endoskopik üsullar.

98. Perforasiya olunmuş mədə və onikibarmaq bağırsağı xorası.Təsnifatı, patoloji anatomiyası. Klinikası.Diaqnostika və differensial diaqnostikası. Müalicə taktikası.

99. Piloduodenal stenoz. Patogenezi. Klinika və diaqnostikası. Xəstəliyin mərhələləri, homeostazın pozulmasının xüsusiyyətləri. Əməliyyatönü hazırlığın xüsusiyyətləri.Əməliyyata n göstərişilər və cərrahi əməliyyatın növləri.

100. Xoraların penetrasiyası. Patogenezi. Kliniki şəkli.Diaqnostika üsulları.Cərrahi müalicəyə göstərişlər və əməliyyatın növləri. Xoranın maliqnizasiyası. Maliqnizasiyanın inkişaf nəzəriyyələri. Xoranın lokallaşdırılmasından asılı olaraq malignizasiyanın tezliyi. Malignizasiyanın erkən diaqnozu. Simptomatik xoralar: hormonal və dərman xoraları, Zollinger-Ellison sindromu. Etiologiya və patogenezi. Klinik və diaqnostikası.Cərrahiyyə müalicəsinin xüsusiyyətləri.

102. Mellory-Vays sindromu. Xəstəliyin inkişaf səbəbləri. Klinika və diaqnostika, diferensial diaqnostika. Konservativ və cərrahi müalicə.

103. Mədə xərçəngi. Mədənin xərçəngönü xəstəlikləri. Klinika və diaqnostikası,qastroskopiya və gastrobiopsiyanın rolu. Müalicəsi. Poliplərin endoskopik xaric edilməsi. Mədə xərçənginin epidemiologiyası. Etioloji faktorlar. Təsnifatı.Şişlərin böyüməsinin lokalizasiyası və təbiətinə görə xəstəliyin kliniki

əlamətləri. Ağırlaşma: qanaxma, stenoz, perforasiya. Diaqnostika və differensial diaqnostika. Radikal və palliativ əməliyyatlar üçün göstərişlər və əks göstərişlər. Əməliyyatönü hazırlıq və əməliyyatdan sonrakı müalicə prinsipləri.

104. Qeyri-epiteliyal mədə şişləri. Təsnifatı. Klinika və diaqnostikası. Cərrahi müalicə.

105. Əməliyyat olunmuş mədə xəstəlikləri. Təsnifatı. Sağalmamış və residiv xoralar, anastomozun peptiki xorası,gətirici ilgək sindromu və demping sindrom. Reflüks-gastrit və reflüks -ezofagit. Yaranma səbəbləri. Klinika və diaqnostika. Cərrahi əməliyyata göstərişlər, rekonstruktiv əməliyyat üsulları.

106. Həzm sisteminin divertikulları.Təsnifat, diaqnostika, ağırlaşmalar. Cərrahi müalicə. Mekkel divertikulu. Diaqnostika, müalicə.

107. Nazik bağırsağın şişləri. Təsnifatı, klinika, diaqnostika və müalicəsi.

108. Kron xəstəliyi. Anlayışın tərifi, klinika, diaqnostika və müalicəsi. Ağırlaşmalar, onların diaqnostikası və müalicəsi.

109. Bağırsaq fistulu.Təsnifatı,klinika, diaqnostika və müalicəsi.

110. Kəskin apendisit. Təsnifatı. Patoloji-anatomik formaları. Etiologiya, patogenezi. Klinika və diaqnostikası. Müalicəsi. Müxtəlif ağırlaşmaların klinikası; onların diaqnostikası və müalicəsi.

111. Xroniki appendisit. Təsnifatı. Klinika, diaqnostika, differensial diaqnostika. Cərrahi müalicəyə göstərişlər və əks-göstərişlər.

112. Soğulcanabənzər çıxıntının karsinoidi. Klinika və diaqnostikası, karsinoid sindromu. Müalicə prinsipləri.

113.Yoğun bağırsaq xəstəliklərinin təsnifatı. Yoğun bağırsaq xəstəlikləri olan xəstələrin müayinə üsulları.

114.Bağırsaqların inkişaf qüsurları. Diaqnostika və müalicəsi. Hirşsprung xəstəliyi.Etiologiya, patogenez. Klinika, diaqnostika, differensial diaqnostika.Cərrahi müalicə üsulunun seçilməsi.

115.Qeyri-spesifik xoralı kolit. Etiologiya. Klinika, diaqnostika, differensial diaqnostika. Konservativ və cərrahi müalicə üsulları.Ağırlaşmalar, onların diaqnostikası və müalicəsi.

116.Yoğun bağırsağın divertikulyozu. Klinika, diaqnostika, cərrahi müalicəyə göstərişlər. Əməliyyat növləri. Ağırlaşmalar. Klinika, diaqnostikası, müalicə.

117.İşemik kolit. Klinika, diaqnostika və müalicəsi.

118. Bağırsaq fistulası.Təsnifatı.Klinika, diaqnostika və müalicəsi.

119. Yoğun bağırsağın xoşxassəli şişləri və polipozu. Etiologiya, patogenez. Klinika və müalicəsi.

120. *Çənbər bağırsaq* xərçəngi. Xərçəngönü xəstəliklər.Patologiyaya səbəb olan amillər. Təsnifat. Ağırlaşmalar (bağırsaq keçməməzliyi, perforasiya,qanaxma). Diaqnostika, rentgen müayinənin əhəmiyyəti.Kolonoskopiya. Differensial diaqnostika.

121. *Çənbər bağırsaq* xərçəngi zamanı cərrahi müalicənin seçimi. Xərçəng etiologiyalı bağırsaq keçməməzliyinin cərrahi müalicəsinin xüsusiyyətləri.Əməliyyatğnü hazırlığın prinsipləri.Cərrahi əməliyyatın növləri və xəstələrin əməliyyatdan sonrakı aparılmasının xüsusiyyətləri. Kombinə edilmiş müalicə üçün göstərişlər.

122. Kəskin bağırsaq keçməməzliyi. Təsnifatı. Keçməməzliyin müxtəlif formalarının klinikası, diaqnostikası və müalicə taktikası.

123.Nazik və yoğun bağırsağın yaralanmaları. Klinika, diaqnostikası.Cərrahi müalicə prinsipləri.

124. Düz bağırsağın xəstəlikləri. Təsnifatı. Düz bağırsaq xəstəliklərinin müayinəsi üsulları.

125.Düz bağrsağın anadangəlmə qüsurları. Klinika, diaqnostika və müalicəsi.

126. Babasil. Təsnifatı. Etiologiya. Patogenez. Təkrar babasil. Babasilin və onun ağırlaşmalarının klinikası.

127. Babasilin konservativ və cərrahi müalicəsi.Müalicə üsulunun seçilməsi prinsipləri. Əməliyyatönü hazırlıq və əməliyyatdan sonrakı aparılması.

128. Düz bağırsaq çatı. Yaranma səbəbləri. Klinika, diaqnostika və müalicəsi.

129. Düz bağırsağın polipi. Klinika, diaqnostika və müalicəsi.

130. Düz bağırsaq xərçəngi. Xəstələnmə tezliyi. Xəstəliyin inkişafına təsir edən amillər.Klinika . Təsnifatı. Anatomik forma və lokalizasiyasına görə xəstəliyin klinikası. Diferensial diaqnostika. Əməliyyat metodları. Düz bağırsaq xərçəngi olan xəstələrinin əməliyyatönü hazırlığı və əməliyyatdan sonrakı aparılması. Süa terapiyası və kimyavi terapiya. Müalicənin uzaq nəticələri.

131. Mezenterial qan dövranının kəskin pozğunluqları (növləri:emboliya, arterial tromboz, qeyri-okkluzion mezenterial qan dövranı pozğunluqları, damar trombozu). Xəstəliyin patogenezinin əsas mexanizmləri, simptomları, klinikası və qedişatı. Diaqnostikası. Müalicə prinsipləri:Konservativ müalicə və cərrahi əməliyyatın növləri. İntensiv terapiya.

132.Qaraciyər, öd kisəsi və öd yollarının xəstəlikləri. Təsnifat. Qaraciyər, öd kisəsi və öd yolları xəstəlikləri olan xəstələrin müayinə üsulları.

133. Öd daşı xəstəliyi. Daş əmələ gəlməsinin etiologiyası və patogenezi. Klinika, diaqnoz. Diferensial diaqnostika. Müalicəsi.Əməliyyata göstərişlər. Əməliyyatın növləri, onlara göstərişlər. Əməliyyat zamanı intraoperativ üsulların seçilməsi və əhəmiyyəti. Laparoskopik xolesistektomiya.

134. Öd daşı xəstəliyinin ağırlaşmaları. Bu ağırlaşmaların inkişaf səbəbləri. Əməliyyatönü və intraoperativ diaqnostika. Müalicə. Xoledoxotomiyaya göstərişlər və onun aparılması üsulları. Endoskopik papillotomiya.

135. Mexaniki sarılıq öd daşı xəstəliyinin ağırlaşma səbəbi kimi.İnkişafına təsir edən amillər. Klinika. Diaqnostika. Diferensial diaqnostika.Homeostazın pozulmasına səbəb olan patogenezi. Mexaniki sarılıq zamanı medikamentoz müalicə, detoksikasiya üsulları. Mexaniki sarılıqlı xəstələrin müalicəsi üçün endoskopik üsul və drenajlar.Əməliyyatın növləri: endobiliar litotripsiya, papillotomiya, litoekstraksiya, . Göstərişlər və cərrahi əməliyyat seçimi.

136. Kəskin xolesistit. Etiologiya və patogenezi. Təsnifatı. Klinika. Diaqnostika. Diferensial diaqnoz. Müalicə: konservativ, cərrahi, təcili əməliyyata göstərişlər. Kəskin xolesistitin ağırlaşmaları. Klinika, diaqnostika və müalicəsi.

137. Öd kisəsi və öd yollarının xərçəngi.Xərçəngin inkişafına yardım edən amillər. Klinika, diaqnostika.Cərrahi müalicə üsulları.

138. Qaraciyərin və qaraciyərdaxili öd yollarının xoş xassəli şişləri.Klinika,diaqnostika və müalicəsi. Qaraciyərin xoşxassəli törəmələrinin diaqnostikasında instrumental üsulların rolu.

139. Hemobiliya. Səbəbləri, diaqnostikası, müalicəsi.

140. Öd fistulası. Təsnifatı, etiologiyası, diaqnostika və müalicəsi.

141. Portal hipertenziya. Təsnifat. Etiologiya və patogenez. Klinika.

142. Hipersplenizm: klinika və diaqnostika. Portal hipertenziya zamanı cərrahi müalicəyə göstərişlər və əks-göstərişlər. Cərrahi müalicə prinsipləri.

143. Qida borusu və kardiyanın varikoz genişlənmiş damarlarından qanaxma. Diferensial diaqnostika, ilk tibbi yardım.Konservativ və cərrahi müalicə metodları.

144. Budd-Kiari Sindromu. Klinika, diaqnostika, müalicə.

145.Parazitar qaraciyər xəstəlikləri. Exinokokkoz və alveokokkoz. Azərbaycanda endemik rayonlar. Parazitlərin morfoloji xüsusiyyətləri. Klinika, diaqnostika.Seroloji diaqnostikanın rolu. Diferensial diaqnostika, cərrahi müalicə metodları. Ağırlaşmalar. Ekinokokkozun diaqnostikasında müasir instrumental və invaziv üsullar. Exinokokkektomiya sonrası qalıq boşluqların işlənməsi və bağlanması üsulları. Qaraciyər alveokokkozunun müalicəsində kriodestruksiyanın rolu. Ekinokokkoz və qaraciyər alveokokkozu zamanı kimyavi terapiya.

146. Qeyri-parazitar qaraciyər kistləri. Təsnifatı. Qaraciyərin polikistozu. Etiologiya, klinika, diaqnostika, cərrahi müalicə. Qaraciyər hemangioması. Etiologiya, klinika, diaqnostika. Endovaskulyar üsulların qaraciyər hemangiomasının müalicəsində rolu.

147. Qaraciyərin xərçəngi . Xəstələnmə tezliyi. Morfoloji formalar. Klinika, diaqnostika (ultrasəs, izotop skanlaşdırma, kompyüter tomoqrafiya, qaraciyər punksiyası). Müalicəsi.

148. Qaraciyərin travmaları. Klinika, diaqnostika və müalicəsi.

149. Dalağın xəstəlikləri. Təsnifatı. Dalağın zədələnməsi, infarktı, kistləri. Klinika, diaqnostika və müalicəsi.

150. Cərrahi müalicəyə göstəriş olan hematoloji dalaq xəstəlikləri. Splenektomiya üçün göstərişlər.

151. Dalağın travmatik zədələnməsi. Klinika, diaqnostika və müalicəsi.

152. Mədəaltı vəzin xəstəlikləri. Təsnifatı.Diaqnostika üsulları.

153. Kəskin pankreatit. Etiologiya və patogenez. Təsnifat. Patoloji anatomiya. Klinika. Pankreatik nekrozun qedişinin dövrləri. Diaqnostika: ultrasəs, laparoskopiya, KT, angioqrafiya, dəri üzərindən punksiyalar, ferment diaqnostikası. Konservativ müalicə. İmmun preparatların, antibiotiklərin, sitostatiklərin, somatostatinin rolu. Terapevtik endoskopiya, cərrahi müalicəyə göstərişlər və əməliyyatın növləri. Kəskin pankreatitin irinli ağırlaşması, diaqnostika və müalicəsi. Xəstəliyin nəticələri. İrinli ağırlaşma mərhələlərində cərrahi müalicə.Kəskin pankreatitin digər ağırlaşmaları - arroziv qanaxmalar, pankreatogen fistulalar. Diaqnostika və müalicə prinsipləri.

154. Xroniki pankreatit, mədəaltı vəzin kistləri. Xroniki pankreatitin etiologiyası və patogenezi. Təsnifatı.Klinika və diaqnostika.Diferensial diaqnostika. Xüsusi diaqnostik üsullar.Konservativ və cərrahi müalicə. Mədəaltı vəzin həqiqi və yalançı sistləri. Etiologiya və patogenez. Klinika. Diaqnostika və differensial diaqnoz. Cərrahi müalicə.Sistlərin xarici və daxili drenaj əməliyyatları.Sistin dəri üzərindən drenajı.

155. Mədəaltı vəzin xərçəngi. Xəstələnmə tezliyi.İnkişafa yol açan amillər. Morfologiya. Klinika, diaqnostika, differensial diaqnoz. Mədəaltı vəzin xərçəngi zamanı radikal cərrahi müdaxilə. Palliativ əməliyyatlar.

156. Mədəaltı vəzin zədələnmələri. Klinika, diaqnostika, cərrahi müalicəyə göstərişlər və cərrahi müalicəsi.

157. Yırtıqların mənşəyinə, lokalizasiyası və gedişatına görə təsnifatı. Qarın ön divarının yırtıqlarının tezliyi. Etiologiyası və patogenezi. Yırtığın ümumi

simptomları.Diaqnostika. Cərrahi müalicə prinsipləri. Əməliyyata əks göstərişlər.Yırtığın ağırlaşmaları: iltihab, yırtıq kisəsinin irəliləməsi, koprostaz, boğulma. Anlayışın tərifi. Klinika, diaqnostika, müalicə.

158. Ağ xətt yırtığı. Yırtığın əmələ gəlməsinə səbəb olan anatomik şərtlər.Klinika, diaqnostika, diferensial diaqnostika. Əməliyyatın növləri.

159. Göbək yırtığı. Yırtığın meydana gəlməsi üçün anatomik şərtlər. Klinika, diaqnostika, diferensial diaqnostika. Cərrahi müalicə. Uşaqlarda göbək yırtığının müalicəsinin xüsusiyyətləri.

160. Qasıq yırtığı. Qasıq kanalının anatomiyası. Düz və çəp qasıq yırtığı (anatomik və klinik fərqlər). Anadangəlmə və sürüşən qasıq yırtığı.Klinika, diaqnostika.Qasıq yırtığlarının diferensial diaqnostikası. Əməliyyat üsulları. Sintetik torlarla alloplastika, videoskopik əməliyyatlar.

161. Bud yırtığı. Bud kanalının anatomiyası. Klinika, diaqnostika və diferensial diaqnostikası. Əməliyyat üsulları.

162. Əməliyyatdan sonrakı yırtıqlar.Əmələgəlməsinə təsir edən amillər. Klinikası və diaqnostikası. Əməliyyat üsulları. Əməliyyatdan sonrakı yırtıqlar zamanı residiv əmələ gəlməsinin səbəbləri. Cərrahi müalicəsi.

163. Boğulmuş yırtıq. Boğulmuş orqanda patoloji dəyişikliklər.Boğulmanın növləri.Boğulmuş yırtığın klinikası. Diaqnostika və diferensial diaqnostikası.Cərrahi müalicəsi. Əməliyyat texnikasının xüsusiyyətləri; boğulmuş bağırsaq ilgəyinin həyat qabiliyyətinin müəyyən edilməsi. Boğulmuş yırtıqların spontan və məcburi şəkildə yerinə salınması zamanı müalicə taktikası. Yalançı yerinə salma. Yalançı boğulma.

164.Qarnın qapalı və açıq travmaları. Təsnifatı. Diaqnostik alqoritmi.Konservativ və cərrahi müalicə,göstərişlər.Travmalarda laparoskopiyanın diaqnostik və müalicəvi rolu.

165. Peritonit.Təsnifatı. Kəskin irinli peritonit, inkişaf mənbələri. Qarın boşluğunun müxtəlif kəskin cərrahi xəstəliklər zamanı infeksiyaların yayılma xüsusiyyətləri. Kəskin irinli peritonit zamanı patoloji-anatomik dəyişikliklər, patogenezi. Klinika, diaqnostika, differensial diaqnoz. Kompleks müalicənin müasir prinsipləri. Qarın boşluğunun drenajı və tamponadası, laparostomiya, proqramlaşdırılmış sanasiyanın aparılmasına göstərişlər. Peritonitin kompleks müalicəsində antibiotiklərin və immunomodulyatorların rolu. Əməliyyatdan sonrakı dövrdə intensiv terapiya. Orqanizmin ekstrakorporal detoksikasiya üsulları. Müalicənin nəticələri.

166.Retroperitonel orqanların travmaları: səbəbləri, növləri. Klinika, diaqnostika və müalicəsi.

167. Retroperitonel sahənin irinli-iltihablı xəstəlikləri. Təsnifatı, etiologiyası. Klinika, diaqnostika və müalicəsi.

168. Şişlər.Hormonal aktiv şişlər (androsteroma, aldosteroma,feoxromositoma). Patoloji anatomiya. Klinika, diaqnostika, müalicə.

3. Travmatologiya

169. Travmatoloji yardımın təşkili. Travmatoloji xəstələrinin reabilitasiyasının əsasları. Sınıqların müalicəsinin müasir prinsipləri.Konservativ üsullar – qırıntıların repozisiyası, çıxıqların yerinə salınması, redressatsiya.

170. Skelet dartması, gips sarğıları.

171.Siniqların cərrahi müalicə üsulları: ilkin cərrahi işlənməsi, çıxıqların açıq yerinə salınması, osteosintez - növləri.Osteosintezə göstərişlər.

172. Gecikmiş sınıq konsolidasiyasının səbəbləri. Sınıqların uzun müddət ərzində birləşməməsi, yalançı oynaqlar. Diaqnostika və müalicəsi.

173. Çanaq sümüklərinin sınıqları. Təsnifatı.Klinika, diaqnostika və müalicəsi.

174. Qabırğanın sınıqları və onların müalicəsi. "Pəncərəli" qabırğa sınıqlarının müalicəsinin xüsusiyyətləri.

175. Çiyin qurşağının zədələnmələri. Körpücük sümüyünün supraakromial çıxıqı.

176. Çiyinin travmatik burxulması. Diaqnostika və müalicəsi. Çiyinin adi burxulması.

Cərrahi və konservativ müalicənin göstərişləri və texnikası.

177. Çiyin sümüyünün sınıqları. Diaqnostika və müalicəsi.

178. Bazu önü sınıqlar.Mil sümüyünün tipik yerdə sınığı. Diaqnostika və müalicəsi.

179.Əl barmaqlarının fleksor və ekstensor vətərlərinin xəsarətləri . Diaqnostika və müalicəsi. Vətər tikişinin qoyulma üsulları.

180. Budun travmatik çıxıqı. Diaqnostika və müalicəsi.

181.Bud boynunun orta və lateral sınıqları. Diaqnostikası, müalicə üsulları.Budun diafizar sınıqları.

182. Budun aşağı üçdəbir hissəsinin sınıqlarının diaqnostikası və müalicəsinin xüsusiyyətləri.

183. Oynaqdaxili sınıqlar:Qamış sümüyünun oynaq başının sınığı, diz qapağının sınığı.

184. Meniskin xəsarəti. Goff xəstəliyi. Çarpaz bağların zədələnməsi.

185. Baldır sümüklərinin diafizar hissəsinin ayaq sümüklərinin sınıqlarının diaqnostikası və müalicəsi.

186. Budun anadangəlmə çıxıqı. Erkən yaşda çıxığın klinika, diaqnostika və müalicə üsulları.

187. Kütləvi travmalar zamanı cərrahi yardımın təşkili.

188. Kütləvi travmalar zamanı yaralıların və yanıq xəstələrinin tibbi sıralanması; tibbi evakuasiya mərhələlərində cərrahi yardımın təşkil edilməsində onun əhəmiyyəti.

189. Odlu silah yaralanmaları. Odlu silah yaralanmaları haqqında anlayış. Yaraların ilkin cərrahi işlənməsi. Göstərişlər, icra edilmə texnikası. Tikişlərin növləri və onların qoyulması üçün göstərişlər. Antibiotiklər və onların odlu silah yaralarının müalicəsində əhəmiyyəti.

190. Qapalı travmalar. Ümumi kontuziya, onun nəticələri barədə anlayış.

191.Magistral damarların travmaları(yaralanması). Qanaxma, qan itkisinin təyini, tibbi yardımın göstərilməsi. Ətrafların magistral damarlarının yaralanmalarının diaqnostikası. Tibbi evakuasiya mərhələlərində ilkin tibbi yardım: qanaxmanın müvəqqəti və daimi dayandırılmasının üsulları.Müalicəsi. Pulsasiya edən hematoma, diaqnostika və müalicəsi.

192. Travmatik anevrizmalar. Klinika, diaqnostika və müalicəsi. Təkrar qanaxma.

193. Travmatik şok.Müxtəlif lokalizasiyalı travmalar zamanı şokun tezliyi və şiddəti. Tibbi yardımın göstərilməsi zamanı şok əleyhinə tədbirlərin həcmi. Travmatik şok zamanı cərrahi müdaxilə üçün göstərişlər və əks göstərişlər.

194. Uzun müddətli sıxılma sindromu (Kraş sindrom).Patogenezi, ilk yardım.Xəstəliyin müxtəlif dövrlərində və tibbi evakuasiya mərhələlərində müalicə.

195. Müasir müharibələr zamanı termiki zədələnmələrin xüsusiyyətləri.

196. Donmalar: növləri, dövrləri, dərəcələri. Tibbi evakuasiya mərhələlərində yardımın xüsusiyyətləri.

Minimum proqram üzrə namizəd imtahanından keçmək üçün biletin nümunəsi

Azərbaycan Səhiyyə Nazirliyinin "Ə.Əliyev adına ADHTİ"

İxtisas 3213.01 Cərrahiyyə

X №-li İMTAHAN BİLETİ *(Namizəd imtahanın 1-ci hissəsi)*

1. Cərrahiyyə şöbəsinin, cərrahiyyə blokunun və əməliyyatdan sonrakı şöbənin işinin təşkili.

2. Kəskin xolesistit. Etiologiya və patogenezi. Təsnifat. Klinika. Diaqnostika.Diferensial diaqnostika.Konservativ və cərrahi müalicə. Təcili əməliyyat üçün göstərişlər. Kəskin xolesistitin ağırlaşmaları,klinika, diaqnostika və müalicəsi.

3. Bud yırtıqları. Bud kanalının anatomiyası. Klinika, diaqnostika və diferensial diaqnostikası. Əməliyyat üsulları.

4.3. İxtisas üzrə namizəd imtahanın əlavə proqramı.

3213.01 Cərrahiyyə

İxtisas bölməsinin adı

Bölmənin məzmunu

Bölmə 1. Ümumi hissə

Mövzu 1.1 Cərrahın işinin hüquqi əsasları. Etika və deontologiya məsələləri.Səhiyyə sahəsində qanunvericiliyin əsasları. Tibbi xidmətin göstərilməsini, tibb işçilərinin və xəstələrin hüquq və vəzifələrini tənzimləyən qanunlar. Tibbi səhv, səhlənkarlıq, yatrogeniya anlayışı. Deontologiya prinsipləri, onların praktikada tətbiqi.

Mövzu 1.2 Azərbaycan respublikasında cərrahi yardımın təşkili, cərrahiyyə şöbəsinin təşkili və iş prinsipləri.Təcili və planlı cərrahi yardımın təşkili prinsipləri.Stasionarda cərrahiyyə şöbəsinin təşkili, tələb olunan xidmətlər və maddi-texniki təminat. Xidmətlərin qarşılıqlı əlaqəsinin təşkili.

Mövzu 1.3 Cərrahi infeksiya anlayışı.Sepsis. Aseptika və antiseptika. Etiopatogenezi, təsnifatı. Xəstəxanadaxili infeksiyalar haqqında anlayış və onun qarşısının alınması üsulları. Sepsis. Patomorfologiya və patofiziologiya, diaqnostika və müalicə üsulları. Əməliyyat blokunun və sterilizasiya şöbəsinin işinin təşkili, müasir sterilizasiya üsulları. Cərrahi əməliyyatlar zamanı və xəstələrin əməliyyatdan sonrakı aparılmasında aseptika və antiseptika qaydaları.

Mövzu 1.4Cərrahi əməliyyat zamanı anestezioloji yardımın təşkili.Ağrısızlaşdırmanın növləri, seçim prinsipləri.Mövcud anesteziya üsulları, istifadə olunan dərmanlar və maddi-texniki təminat. Anesteziya metodunun seçilməsinə göstərişlər və əks göstərişlər. Anesteziya riskinin qiymətləndirilməsi. Anesteziyanın mümkün fəsadları.

Mövzu 1.5 Xəstələrin əməliyyatdan sonrakı aparılması.Cərrahiyədə kritik vəziyyətlər, sindromları, diaqnostika və müalicə prinsipləri. Xəstələrin əməliyyatdan sonrakı vəziyyətin idarə edilməsi, erkən və gecikmiş ağırlaşmaların qarşısının alınması, əməliyyatdan sonra xəstələrin reabilitasiyası.

Mövzu 1.6Transfuziologiya: qan komponentlərinin köçürülməsinin prinsipləri və patogenetik əsasları, göstərişlər və əks göstərişlər, qan köçürülməsi və onun

komponentləri haqqında müasir təsəvvürlər. Mövcud qan məhsulları və qan əvəzediciləri, istifadə üçün göstərişlər və əks göstərişlər. Qan qruplarının təyin edilməsi üsulları. Mümkün transfüzyon ağırlaşmalar, onların qarşısının alınması, diaqnostika və müalicəsi.Hüquqi aspektləri.

Bölmə 2. Xüsusi hissə

2.1 Kəskin appendisit. Etiopatogenezi, təsnifatı, klinikası, diaqnostika və müalicəsi. Kəskin appendisitin ağırlaşmaları, səbəbləri, kliniki əlamətləri, diaqnostikası və cərrahi taktika.

2.2 Kəskin xolesistit. Rastgəlmə tezliyi.Etiologiya, klinika, diaqnostika və müalicə taktikası. Cərrahi müalicəyə göstərişlər. Əməliyyat üsulları, o cümlədən endovideocərrahiyyə:aparılmasına göstəriş və əks-qöstərişlər. Kəskin xolesistitin ağırlaşmaları:diaqnostikası,profilaktikası və müalicə üsulları.Cərrahi müalicəsi.

2.3 Kəskin pankreatit. Etiopatogenezi, təsnifatı, klinikası, diaqnostikası,fəsadları. Müalicə taktikisı. Təcili cərrahi müalicəyə göstərişlər, əməliyyatların həcmi. Pankreatit zamanı endovideocərrahiyə əməliyyatları. Kəskin pankreatitin ağırlaşmasının növləri, inkişafın səbəbləri və vaxtı. Təsnifatı, diaqnostikası və müalicə prinsipləri.

2.4 Kəskin bağırsaq keçməməzliyi. Anlayışın tərifi, təsnifatı, etiologiyası.Kəskin bağırsaq keçməməzliyinin müxtəlif formalarının patogenezi. Keçməməzliyin növündən, lokalizasiyasından, xəstəliyin başlanma vaxtından asılı olaraq klinik şəkli. Müasir diaqnostika üsulları. Kəskin bağırsaq keçməməzliyinin müxtəlif növləri üçün müalicə taktikası. Kəskin bağırsaq keçməməzliyinin diaqnostikası və müalicəsində endovideocərrahiyənin imkanları.

2.5 Peritonit.Anlayışın tərifi, təsnifatı, etiologiyası, patogenezi. Peritonitin səbəbi və yayılmasından asılı olaraq klinik mənzərəsinin xüsusiyyətləri. Müasir diaqnostika üsulları. Müalicə taktikası. Peritonitin diaqnostikası və müalicəsində endovideocərrahiyənin imkanları

2.6 Mədə-bağırsaq qanaxmaları.Qanaxmaya səbəb olan patologiyalar. Kəskin qan itkisinin homeostaza təsiri. Qanaxmaların təsnifatı. Mənbəyindən asılı olaraq qanaxmaların klinikası. Qan itkisinin qiymətləndirilməsi prinsipləri. Qanaxmanın müalicə taktikikası. Cərrahi müalicəyə göstərişlər.

2.7 Döş və qarın boşluqlarının travmaları, müştərək zədələnmələr.Təsnifatı. Klinika və diaqnostikası.Müalicə üsulları. Qarın boşluğunun travma və yaralarının diaqnostika və müalicəsində endovideocərrahiyənin rolu.Müştərək travmaların patogenezi.Diaqnostika və müalicəsinin xüsusiyyətləri.

2.8 Ağciyər və plevranın xəstəlikləri. Ağciyərlərin və plevranın irinli xəstəlikləri. Etiopatogenezi, klinika, diaqnostika və müalicə üsulları. Ağciyərlərin və plevranın şişləri. Təsnifatı, klinikası, diaqnostikası və müalicəsi.

2.9 Qarın divarının yırtığı. Anlayışın tərifi. Yırtıqların təsnifatı. Etiologiyası: meyl törədən və əmələ gətirən amillər. Lokalizasiyadan asılı olaraq yırtıqların klinik mənzərəsi. Yırtığın diaqnostikası üsulları. Ağırlaşmamış yırtıqlar zamanı tibbi taktika. Yırtıqlar zamanı əməliyyatların növləri.Müxtəlif növ hernioplastikaya göstərişlər və əks göstərişlər. Yırtıqların ağırlaşmaları, klinikası, diaqnostikası, müalicə taktikası.

2.10 Divararalığının xəstəlikləri.Təsnifatı, etiopatogenezi, klinikası.Xəstələrin müayinə üsulları. Divararalığının xəstəlikləri zamanı müalicə taktikası.

2.11 Qida borusunun xəstəlikləri.Təsnifatı,etiopatogenezi.Qida borusunun müxtəlif xəstəliklərinin klinikası, diaqnostika prinsipləri, mövcud müayinə üsulları. Qida borusunun xərçəngi. Təsnifatı, etiopatogenezi, klinikası, müalicəsi. Cərrahi müalicəyə göstərişlər, əməliyyat texnikası.

2.12 Mədə və oniki barmaq bağırsağın xora xəstəliyi .Etiologiyası və patogenezi.Diaqnostikası. Lokalizasiyadan asılı olaraq klinik mənzərəsi.Xora xəstəliyinin ağırlaşmaları: perforasiya, penetrasiya, qanaxma, malignizasiya, mədənin çıxış hissəsinin stenozu. Ağırlaşmaların klinik mənzərəsi, diaqnostikası və müalicə taktikası. Cərrahi müalicə üsulları. Əməliyyatın növləri və icra texnikası. Postrezeksiyon sindromlar: təsnifatı, etiopatogenezi, diaqnostika və müalicəsi.

2.13 Yoğun və düz bağırsağın xəstəlikləri. Etiologiyası və patogenezi. Yoğun və düz bağırsağın anadangəlmə xəstəlikləri və inkişaf qüsurları. Kron xəstəliyi. Qeyri - spesifik xora kolotu.Yoğun bağırsağın divertikulyozu və divertikulu. Yoğun bağırsağın polipləri. Etiopatogenezi, klinikası, diaqnostikası, müalicə taktikası. Yoğun və düz bağırsağın xərçəngi. Etiopatogenezi, klinik formaları, diaqnostika üsulları.Müalicə taktikası, ağırlaşmalar və onların müalicəsi üsulları. Laparoskopik əməliyyatlar .

2.14 Qalxanvari vəzin xəstəlikləri. Epidemiologiyası,təsnifatı.Endemik və sporadik zob. Qalxanvari vəzin iltihabi xəstəlikləri.Xoş və bədxassəli törəmələri. Klinikası, diaqnostika və müalicəsi. Qalxanvari vəzin xəstəlikləri olan xəstələrin müayinə üsulları.Müalicə taktikası. Hipertireoz zamanı müalicə taktikası.

2.15 Süd vəzi xəstəlikləri, təsnifatı. İltihabi xəstəliklər, dyshormonal displaziyalar, xoşxassəli yenitörəmələr: klinik şəkli, diaqnostika üsulları, müalicə taktikası.Cərrahi müalicəyə göstərişlər. Süd vəzi xərçəngi. Süd vəzi xərçənginin inkişafı üçün risk faktorları. Xərçəngin klinik formaları və morfologiyasının xüsusiyyətləri. Təsnifat. Diaqnostika və müalicə üsulları. Postmastektomiya sindromu. Etiopatogenezi, klinikası, diaqnostika və müalicə üsulları.

2.16. Aşağı ətrafların damar xəstəlikləri. Aşağı ətrafların venoz axınının anatomiyasının xüsusiyyətləri. Xroniki venoz çatmamazlıq. Varikoz xəstəliyi və posttrombotik sindrom. Etiologiyası, patogenezi, klinik şəkili, diaqnostika üsulları, müalicə taktikası.

V BÖLMƏ. QİYMƏTLƏNDİRMƏ MEYARLARI

Metodik göstərişlər

Doktorantların 3213.01 "Cərrahlıq" ixtisas fənni üzrə ali ixtisaslı kadrların hazırlanması üçün fəlsəfə doktoru imtahanı proqramı üzrə attestasiyası şifahi imtahan şəklində aparılır. Doktorantın fəlsəfə doktoru imtahanına hazırlığı "Cərrahiyyə" fənni üzrə mühazirələr və praktiki məşğələlər dövründə, həmçinin auditoriyadankənar saatlarda müstəqil iş çərçivəsində həyata keçirilir.

Qiymətləndirmə meyarları. İmtahan zamanı doktorant proqrama daxil edilmiş suallara ətraflı cavab verməlidir. İmtahan zamanı komissiya əlavə suallar da verə bilər. Cavab zamanı doktorant sadalanan bilik, bacarıq və vərdişlərini nümayiş etdirməlidir:

- ümumi nozologiya haqqında məlumat: səbəb və şərait amillərinin, həmçinin orqanizmin reaktivliyinin xəstəliklərin əmələ gəlməsində, inkişafında və nəticəsində rolu; tipik patoloji proseslərin səbəbləri və inkişaf mexanizmləri, əlamətləri və müxtəlif xəstəliklərin inkişafı zamanı orqanizm üçün əhəmiyyəti; orqan və sistemlərin tipik pozulmalarının səbəbləri, inkişaf mexanizmi və əsas əlamətləri; patoloji proseslərin öyrənilməsində eksperimental metodun (heyvanlarda xəstəliklərin və patoloji proseslərin modelləşdirilməsi) əhəmiyyəti; onun imkanları, məhdudiyyətləri və perspektivləri.
- klinik-laborator, eksperimental və digər müayinələrin patofizioloji təhlilini aparmaq; heyvanlarda eksperimental tədqiqatları planlaşdırmaq və aparmaq (müvafiq qaydalara riayət etməklə), təcrübənin nəticələrini işləmək və təhlil etmək, patologiyanın klinik formalarını öyrənmək üçün eksperimental metodun əhəmiyyətini düzgün qiymətləndirməyi bacarmaq;
- müxtəlif ədəbiyyat mənbələri ilə işləmək, müvafiq problemlər üzrə informasiya axatarışı aparmaq; tədqiqat və praktiki xarakterli məsələlərin həlli

zamanı, o cümlədən fənlərarası sahələrdə yaranan metodoloji problemləri təhlil etmək; müasir elmi nailiyyətləri, o cümlədən fənlərarası sahələrdə tədqiqat və praktiki xarakterli məsələlərin həlli üzrə fəaliyyətin nəticələrini təhlil etmək və qiymətləndirmək.

Cavabın tamlığı təhsilin planlaşdırılan nəticələrinin qiymətləndirilməsi göstəricilərinə əsasən təyin edilir.

Ballar	**Qiymətləndirmənin meyarları**
1	**2**
5 (əla)	Doktorant cərrahiyyə fənnini dərindən mənimsədiyini nümayiş etdirərək sualın məzmununu tam açıqlayır. Doktorant cərrahiyyə ixtisası üzrə yerli və xarici tədqiqatçıların işləri, ümumi nozologiya, tipik patoloji proseslər, orqan və toxumaların patofiziologiyası haqqında dərin biliklərə malik olduğunu, həmçinin dissertasiyanın mövzusuna və ona yaxın mövzulara aid ədəbiyyatla hərtərəfli tanış olduğunu göstərir. Doktorant ixtisasın konseptual problemləri üzrə müxtəlif doktrinal mövqeləri qiymətləndirməyi, həmçinin fənlərarası xarakterli mübahisəli problemlər haqqında öz fikirlərini əsaslandırmağı bacarır. Doktorant nəzəriyyəni, elmi tədqiqatları ədəbiyyat mlumatları əsasında təhlilini qiymətləndirə bilir.
4 (yaxşı)	Doktorant cərrahiyyə fənnini dərindən mənimsədiyini nümayiş etdirərək sualın məzmununu açıqlayır. Doktorant cərrahlıq ixtisası üzrə yerli və xarici tədqiqatçıların işləri, ümumi nozologiya, tipik patoloji proseslər, orqan və toxumaların patofiziologiyası haqqında ümumi biliklərə malik olduğunu, həmçinin dissertasiyanın mövzusuna və ona yaxın mövzulara aid ədəbiyyatla kifayət qədər tanış olduğunu göstərir. Doktorant ixtisasın konseptual problemləri üzrə müxtəlif doktrinal mövqeləri qiymətləndirməyi, həmçinin fənlərarası xarakterli mübahisəli problemlər haqqında öz fikirlərini əsaslandırmağı bacarır. Doktorant nəzəriyyəni, elmi tədqiqatları ədəbiyyat məlumatları əsasında təhlilini qiymətləndirə bilir.
3 (kafi)	Doktorant cərrahiyyə fənnini qismən mənimsədiyini nümayiş etdirərək sualın məzmununu əsasən açıqlayır. Doktorant cərrahlıq ixtisası üzrə yerli və xarici tədqqiatmıların məlumatları, ümumi nozologiya, tipik patoloji proseslər, orqan və toxumaların patofiziologiyası haqqında ümumi biliklərə malik olduğunu, həmçinin dissertasiyanın mövzusuna və ona yaxın mövzulara aid ədəbiyyatla yarımçıq tanış olduğunu göstərir. Doktorant ixtisasın konseptual problemləri üzrə müxtəlif doktrinal mövqeləri lazımınca qiymətləndirməyi, həmçinin fənlərarası xarakterli mübahisəli problemlər haqqında öz fikirlərini əsaslandırmağı bacarmır.

	Doktorant nəzəriyyəni, elmi tədqiqatların ədəbiyyat məlumatları əsasında təhlilini qiymətləndirməkdə çətinlik çəkir.
2 (qeyri-kafi)	Doktorant sualın məzmununu kifayət qədər açıqlamır və cərrahiyyə fənnini mənimsədiyini nümayiş etdirə bilmir. Doktorant cərrahlıq ixtisası üzrə yerli və xarici məlumatlar, ümumi nozologiya, tipik patoloji proseslər, orqan və toxumaların patofiziologiyası haqqında minimum biliklərə malik olduğunu, həmçinin dissertasiyanın mövzusuna və ona yaxın mövzulara aid ədəbiyyatla minimum tanış olduğunu göstərir. Doktorant ixtisasın konseptual problemləri üzrə müxtəlif doktrinal mövqeləri lazımınca qiymətləndirməyi, həmçinin fənlərarası xarakterli mübahisəli problemlər haqqında öz fikirlərini əsaslandırmağı bacarmır. Doktorant nəzəriyyəni, elmi tədqiqatları ədəbiyyat məlumatları əsasında təhlilini qiymətləndirə bilmir.

VI BÖLMƏ. FƏLSƏFƏ DOKTORU İMTAHANINA HAZİRLAŞMAQ ÜÇÜN NÜMUNƏVİ SUALLARIN SİYAHISI

1. Vətən cərrahiyyəsinin inkişaf tarixi.Azərbaycanda cərrahiyyənin inkişafının əsas mərhələləri. Cərrahiyyənin inkişafında Azərbaycan *Tibb* Universitetinin cərrahi kafedralarının rolu.

2. Respublikanın müxtəlif bölgələrindəki xəstələrə xüsusi cərrahi yardımın təşkili. Xüsusi stasionarlarda cərrahi xəstəlikləri olan xəstələrə cərrahi yardımın təşkili xüsusiyyətləri və formaları. Respublikanın müxtəlif bölgələrində cərrahi xəstələrə təcili cərrahi yardımın təşkili.

3. Klinik fiziologiya və patofiziologiyanın əsasları. Həzm orqanlarının sistemi. Su-elektrolit mübadiləsi. İfrazat sistemi.Turşu-duz balansı. Klinik farmakologiya. Spazmolitik vasitələr. Antisekretor preparatlar. Antibakterial preparatlar. Hemostaza təsir edən preparatlar. Qan preparatları və qan əvəzediciləri. Dərman vasitələrinin qarşılıqlı əlaqəsi və uyğunluğu. Qan itkisi və süni qan dövranının homeostaza təsiri.

4. Cərrahiyədə irinli infeksiya. Qarın boşluğu orqanlarının infeksiyon ağırlaşmaları, klinikası, diaqnostikası, qarşısının alınması və müalicəsi üsulları;allopiastik torların və protezlərin istifadəsi ilə döş və qarın boşluğu, qarınarxası səhə orqanlarında aparılan əməliyyatların infeksiyon ağırlaşmaları. Səbəbləri, etiopatogenezi, klinikası, diaqnostikası, profilaktikası və müalicəsi üsulları.

5. Cərrahiyədə tromboembolik ağırlaşmalar. Ağciyər arteriyasının tromboemboliyasının cərrahi profilaktikasının prinsipləri, cərrahi profilaktikanın

mövcud üsulları, müxtəlif profilaktik üsullara göstərişlər və əks göstərişlər, nəticələr.

6. Qarın boşluğu orqanlarının əməliyyatları zamanı mikrocərrahi üsulların tətbiqi.

7. Metabolik cərrahiyənin patogenetik əsasları. Əməliyyatda endovideocərrahi texnologiyalar. Endovideocərrahi müdaxilələrin prinsipləri, video dəstəkli əməliyyatlar, zəruri maddi -texniki təchizat.

9. Endovideocərrahi müdaxilələrə göstərişlər və əks göstərişlər, mümkün ağırlaşmalar və onların profilaktikası üsulları.

10. Qarın boşluğu orqanlarının təcili cərrahi xəstəliklərinin diaqnostikasında və müalicəsində endovideocərrahi texnologiyalar. Urgent cərrahiyədə endovideoskopiyaya göstərişlər və əks göstərişlər. Qarnın travmaları, perforativ qastroduodenal xoralar, kəskin bağırsaq keçməməzliyi, peritonit, kəskin appendisit, kəskin xolesistit və kəskin pankreatit zamanı endovideocərrahi texnologiyaların istifadəsi.

11.Retroperitoneal sahədə endovideocərrahiyyə əməliyyatları: *Böyrəküstü vəzi qabığının* şişləri, qarın divarının yırtıqları zamanı əməliyyatlar. Patoloji piylənmə və metabolik sindromun cərrahi müalicəsi. Metabolik sindrom: tərifi, etiologiyası, patogenezi. Piylənmənin təsnifatı, piylənmənin konservativ müalicəsi prinsipləri, cərrahi müalicəyə göstərişlər. Patoloji piylənmə zamanı əməliyyatların növləri, icra texnikası. Bariatrik cərrahiyyədə endovideocərrahiyə texnologiyaları. Patoloji piylənmənin cərrahi müalicəsinin yaxın və uzaq nəticələri. Bariatrik əməliyyatların lipid və karbohidrat mübadiləsinə təsiri.

12.Qan damarların və limfa damarlarının xəstəliklərinin cərrahi müalicəsi.Aşağı ətrafların varikoz xəstəliyinin diaqnostikasına və müalicəsinə müasir yanaşmalar, varikoz xəstəliyinin müalicəsində skleroterapiyanın rolu.

13. Aşağı ətrafların limfatik şişkinliyi: etiopatogenezi, təsnifatı, klinikası, diaqnostika və müalicə prinsipləri.

14. Yuxarı ətrafalrın postmastektomiya şişkinliyi. İnkişafın səbəbləri, təsnifatı, klinik mənzərəsi,diaqnostika və müalicə prinsipləri. Yuxarı ətrafların postmastektomiya şişkinliyinin cərrahi müalicəsi, yaxın və uzaq nəticələr.